

Síria i l'Iran, en el punt de mira de Bush

Corea del Nord pot ser la propera víctima propiciatòria de la política exterior de Bush si tenim en compte la recent escalada verbal entre Pyongyang i Washington. Però darrere l'amenaça nuclear que esgrimeix Kim Jong-il i que ara entoma Bush, s'amaguen interessos diversos. De la mateixa manera, tampoc no està clar que les amenaces velades sobre Síria i l'Iran vagin més enllà d'això.

Corea del Nord *is different*. Aquesta és la cantarella que l'administració americana ha estat lent servint, especialment abans d'entrar en guerra amb l'Iraq, per diferenciar el tracte que dispensava a dos dictadors díscols amb la manera bushiana d'entendre el món.

Les acusacions, en principi, eren les mateixes: un dictador, una dictadura, armes de destrucció massiva i membre del primer torn del club de l'"eix del mal". Les diferències estaven en la tecnologia per fer armes nuclears i en el fet d'haver fet fora recentment els inspectors de l'ONU. I no, no és l'Iraq, sinó Corea del Nord la que s'ha portat més malament. Malgrat tot (o justament per això), per a Saddam Hussein es va preferir la guerra, i per a Kim Jong-il, la diplomàcia. Però ara, un cop "solucionada" la qüestió iraquiana, potser sí que arribarà el torn de Corea del Nord. De fet, des d'abans que els marines entressin a Bagdad, circulava per les taules del Pentàgon un informe que preveia que si la guerra era curta es podria plantejar una intervenció militar al setembre contra les instal·lacions nuclears nord-coreanes.

La confrontació ve d'antic, però el darrer incendi verbal entre Washington i Pyongyang va agafar virulència a mitjan octubre, després d'una visita a Corea del Nord del subsecretari d'estat dels EUA, James Kelly, el qual va dir que les autoritats nord-coreanes li havien confirmat que havien reprès el programa nuclear amb urani enriquit. Poc després, el Govern nord-coreà va dir oficialment que havia reprès el programa, en un controvertit comunicat que segons diversos

mitjans deia que ja tenien l'arma nuclear, en canvi, segons el Govern nord-coreà, simplement deien que "tenien el dret" a tenir l'arma nuclear. És igual. La por ja s'havia internacionalitzat. Corea del Nord, però, no només juga amb l'amenaça nuclear, també ofereix la possibilitat d'aturar el programa d'armes si torna l'ajuda internacional i els EUA signen un tractat de no-agressió. La fórmula, ja l'havien utilitzat abans i els havia donat els resultats desitjats. Ara, però, les coses havien canviat i va ser el mateix Kelly el que s'encarregà de deixar clara la diferència el mateix octubre: "Si Corea del Nord es pensa que els EUA acceptaran un nou marc de relacions perquè ha trencat l'acord del 1994 [que van signar en època de Clinton], aleshores estan del tot equivocats."

Kelly estava dient que ara tocava la política de l'ABC de Bush, sigles de *Anything But Clinton* ("qualsevol cosa menys el que ha fet Clinton"). L'aleshores president dels EUA va començar el seu mandat amb el consell del seu predecessor, Bush pare, segons el qual el problema pendent més important dels EUA era la nuclearització nord-coreana. Clinton, al principi, va adoptar una actitud bel·ligerant, reforçant l'exèrcit dels EUA a Corea del Sud. Davant d'això, Pyongyang va respondre amb l'acceleració del programa nuclear a força de plutoni. El camí emprès assegurava la confrontació, i segons diversos analistes es va estar a un pèl de la guerra. Però els bons oficis del mediador Jimmy Carter i el realisme de Clinton i l'aleshores president de Corea del Nord, Kim Il-sung, van evitar la guerra. Així, l'octubre del

El president de Corea del Nord, Kim Jong-il, és un dels integrants de "l'eix del mal" dissenyat per l'actual administració dels Estats Units. El 15 de juny del 2000 el president de Corea del Nord, Kim Jong-il, va rebre a Pyongyang el seu homòleg del sud, Kim Dae-jung. Eren els primers fruits de la "política de mà estesa".

Kim Jong-il, boig o manipulador?

A part de la qüestió nuclear, l'altre element d'atracció política de Corea del Nord és el seu líder, Kim Jong-il. El seu aspecte estrafolari, bàsicament per les irreductibles ulleres negres dels anys seixanta i el pentinat de punta amb un incipient tupè preisleyà, ha fet que els rumors sobre els seus hàbits puguin tenir pàtina de credibilitat. La premsa sud-coreana diu d'ell que és un *playboy*, aficionat al conyac, paranoic, hipocondríac i que té fums de cineasta. Això darrer ho provaria el fet de tenir 20.000 pel·lícules de Hollywood. També es diu d'ell que li fan pànic els avions, cosa que ho demostraria el fet que per visitar Rússia el juliol del 2001 va preferir anar-hi en un tortuós viatge de deu dies en tren que fer el trajecte volant. Sobre la seva imatge també es diu que usa sabates amb una plataforma de tres centímetres per semblar més alt. Amb aquest aspecte, aquests rumors i la política erràtica que el caracteritza, hom es pot fer el quadre d'un personatge com a mínim inquietant. I precisament això és el que ell mateix voldria, segons els que consideren que més que un boig és un manipulador intel·ligent i un hàbil negociador, que en fomentar aquests rumors busca segurament crear-se una figura misteriosa, imprevisible, que vol tenir en el dubte els altres líders mundials, especialment els EUA. I així es dota d'un avantatge més davant del rival.

El que sí és cert és que va néixer el 1941 a Sibèria, on vivia exiliat el seu pare Kim Il-sung, tot i que a Corea del Nord la història oficial diu que va néixer el 1942 en una base guerrillera del seu pare, a la muntanya més alta del país, el cim sagrat Paektu. Al 1980 el seu pare el va designar successor i li va explicar tots els ets i uts de la professió, començant pel culte al líder. Al 1991 va aconseguir el control de l'exèrcit, i al 1994, amb la mort del seu pare, el control del país. No havia fet cap carrera militar, tot i que la premsa sud-coreana i japonesa més d'un cop han dit que és responsable de diversos actes terroristes comesos per militars nord-coreans. El seu càrrec actual és president de la Comissió de Defensa Nacional i és com a tal que governa el país. El president, doncs, no és ell, perquè ja en tenen un. Segons la darrera reforma constitucional aquest càrrec encara l'ocupa el seu pare, i oficialment ho farà per l'eternitat. *O. C.*

1994 van abaixar les espases i es va signar l'acord marc, que preveia l'aturada del programa nuclear a canvi que els EUA enviessin 500.000 tones de fuel, reduïssin les sancions econòmiques, milloressin les relacions entre els dos països i ajudessin a construir dos reactors nuclears de petita potència amb vista al 2003.

El que va venir després, però, no van ser flors i violes. Clinton va perdre la majoria demòcrata al Congrés i va haver de frenar la política conciliadora amb Pyongyang. Al 1998 Corea del Nord va tornar al seu joc preferit i va treure l'amenaça dels míssils de llarg abast, és a dir, per arribar al Japó i fins a Alaska. En aquesta ocasió els bons oficis que van reconduir la crisi van ser del president sud-coreà, Kim Dae-jung (que per això obtingué el Premi Nobel). Eren els primers fruits de l'anomenada *sunshine policy* sud-coreana, traduïda com "política de la mà estesa". Al juny del 2000 hi va haver una trobada històrica entre els presidents de les dues Corees i fins la secretaria d'Estat dels EUA, Madeleine Albright, va ser la primera persona que va visitar oficialment Pyongyang en nom de la Casa Blanca. Aquesta era la visita prèvia a la de Clinton. Però aquesta segona no va poder ser, ja que les eleccions van desbancar els demòcrates de la

presidència del país, i la política exterior va fer un canvi radical.

L'eix del mal en acció. L'arribada de George Bush a la presidència dels EUA va acabar amb les expectatives de reconciliació amb Corea del Nord. No va valdre per a res que Pyongyang se solidaritzés amb els EUA pels fets de l'11 de setembre del 2001 i que signés dos convenis internacionals contra el terrorisme. Al gener del 2002 Bush va fer el famós discurs de "l'eix del mal" i va assenyalar els tres diables: l'Iraq, Corea del Nord i l'Iran. També de Corea del Nord va dir que donava suport al terrorisme i que la "política de mà estesa" de Corea del Sud no acabava de funcionar.

Així arribem a la visita de Kelly a l'octubre, moment en què la tensió va pujar de cop. Bush es tanca i Kim Jong-il també. Val a dir en favor del dictador nord-coreà que les promeses de l'acord del 1994 no s'havien complert del tot i, per exemple, dels dos minireactors pactats només n'havien posat la primera pedra i, a més, va ser al 2002.

Al final d'any el Govern nord-coreà va fer fora els inspectors de l'ONU, i va anunciar que sortiria del tractat de no proliferació nuclear. Al gener següent, el secretari de defensa dels EUA, Donald Rumsfeld, va titllar Corea del Nord d'"estat terrorista" i va assegurar, basant-se en informes de la CIA, que Pyongyang disposava de dos o tres armes nuclears, material per fer-ne set o vuit més i míssils per llançar-les a la costa oest nord-americana. Al seu torn, Corea del Nord va respondre que si era atacada respondria amb un "ús il·limitat de mitjans" i al febrer va llançar un míssil el dia abans de la investidura del nou president sud-coreà, Roh Moo Hyun.

Precisament Corea del Sud i el Japó són els dos països més preocupats per trobar una solució pacífica a la crisi actual. Seül és conscient que els soldats de Pyongyang són a un cop de pedra i que no els cal cap míssil per desencadenar un atac brutal amb el seu nombrós, encara que mal armat, exèrcit. A més, un nou conflicte significaria una catàstrofe al sud en tots els aspectes, amb grans masses de refugiats. Però les crides a la calma sud-coreanes i japoneses no han

El secretari d'Estat dels EUA, Colin Powell, en visita al nou president de Corea del Sud, Roh Moo Hyun. Aquest darrer està molt interessat a reconciliar els EUA amb Corea del Nord.

tingut massa ressò ni a Washington ni a Pyongyang.

Amb el conflicte de l'Iraq iniciat, fa un mes Corea del Nord va aprofitar per reafirmar-se en el seu enderrocament, recordant que Saddam no havia pogut impedir la guerra tot i que havia acceptat els inspectors i que havia destruït els dos míssils que li havien descobert. I que, per tant, tenien raó en reprendre el programa nuclear ja que només tenint aquesta arma podien dissuadir Bush d'atacar-los.

El darrer episodi de l'enfrontament es va produir la setmana passada al Consell de Seguretat de les Nacions Unides. El responsable de l'Agència Internacional de l'Energia Atòmica, Mohamed al-Baradei, va fer saber al Consell que Corea del Nord feia temps que incomplia acords nuclears i que calia fer alguna cosa. Els EUA van respondre i van demanar sancions, tot i que Pyongyang va dir que si s'aprovaven ho consideraria com una declaració de guerra. Al final Washington va retirar la petició sent conscient que la Xina i Rússia la vetarien. Amb tot, al-Baradei no es va estar de dir que l'actitud dels EUA respecte a Corea tampoc no era la més adequada,

ja que promovia la idea que "si realment vols defensar-te, desenvolupa armes nuclears, perquè aleshores tindràs negociació i no acció militar".

De moment no hi ha sancions, doncs, però des de Pyongyang Kim Jong-il ja han fet saber que estan a punt per "respondre a l'enemic en qualsevol moment". I el diplomàtic nord-coreà Han Song Ryol també ha assegurat que "el resultat de la guerra de l'Iraq dona a la República Popular i Democràtica de Corea la determinació i la voluntat de prendre les mesures necessàries per defensar el territori contra possibles atacs dels EUA".

Un escut per a no fer la guerra.

Darrere tanta agressivitat verbal i gestual, però, es podria amagar tan sols un joc d'interessos per aconseguir una posició avantatjosa en el tauler d'escacs mundial. De fet, l'amenaça nuclear en si mateixa és molt discutida. Rob Edward, des de la publicació *New Scientist*, deia fa poc que no es podia assegurar que Corea del Nord tingués mitjans econòmics i energètics per posar a punt l'arma nuclear i llançar-la. Sí que tindrien la tecnologia, que per cert l'haurien obtin-

“Corea pot ser la Brussel·les asiàtica

Josep Manuel Brañas és el cap d'estudis coreans del Centre d'Estudis Internacionals i Interculturals de la UAB. És un dels pocs experts que tenim sobre un dels països amb més secretismes del món.

—Vostè creu que després de l'Iraq, la següent guerra dels EUA serà amb Corea del Nord?

—Veig difícil que ho pugui ser, perquè hi ha molts interessos d'altres potències, que encara que no siguin contraposats sí que són diferents. A més, difícilment Corea del Sud acceptarà un atac, per molt interessats que hi estiguin els Estats Units, i tampoc els Estats Units no es poden atrevir a fer un atac unilateral, com han fet a l'Iraq.

—Vostè dóna credibilitat a la teoria que l'interès dels EUA de potenciar Corea del Nord com a amenaça seria més aviat per justificar l'escut antimíssils?

—Sí. Jo crec que els Estats Units coneixen perfectament que a Corea del Nord no hi ha capacitat real d'iniciar i resistir un conflicte. Una altra cosa és que tinguin quatre míssils. A part d'això Corea del Sud ja pot tenir por només de les armes tradicionals del Nord, perquè estan a 35 quilòmetres. El que passa és que una Corea reunificada mantenint un poder i una capacitat atòmica sí que ja comença a ser preocupant per a tothom, no només per als EUA sinó també per al Japó i la Xina. Però els

EUA coneixen perfectament quina és la capacitat real de Corea del Nord i no els fa molta, molta por. El que passa és que Pyongyang sempre és erràtic, no se sap mai, és un contrincant molt dur, intel·ligent.

—Què pensa vostè del potencial nuclear de Corea del Nord?

—Independentment del que diguin, estan jugant a la guerra psicològica. Jo crec que no tenen capacitat immediata ni de fer l'arma ni de llançar-la. Tenen la tecnologia, però no la capacitat de posar-ho en marxa. Potser en podrien fer una i enviar-la, però si llancen el primer o el segon, saben que al dia següent quedaran arrasats. I no en tenen més per contraatacar. A més, això costa molts diners i no els tenen. I el que vol el règim és mantenir-se.

—I ara no ho poden fer?

—Des del 1994 han anat baixant a poc a poc. A diferència de la Xina, ells sí que depenien del comerç amb el COMECON i l'URSS. I la Xina ara ja no dóna res perquè no es vol enfrontar amb els EUA. Corea del Nord és un país que no té gairebé res, té el que havien construït fins al 1956 i no han pogut fer res més. Hi ha molts edificis sense finestres i intenten evitar el fred amb plàstics. En canvi, d'altra banda, han fet un pas important, des de fa un any i mig, ja que han començat a fer una mena de reforma del mercat, han multiplicat per tres els salaris i han enviat gent a aprendre a fora, sobretot a la Xina,

que és el seu model: reformar des del mateix poder. Probablement aquesta és la seva única solució, encara que les diferències entre la Xina i Corea són moltes. Corea del Nord té el problema que el sistema polític és una espècie de religió i dictadura, una combinació molt rara, d'estalinisme i confucianisme, difícil de sortir-ne. De totes maneres volen sortir-ne. La gent amb qui he tractat són gent capacitada, com a bons confucians, el nivell cultural és alt. Però no poden telefonar a fora, no tenen Internet, etc. És difícil assimilar el canvi que comporta passar del 1953 al 2003. La gent està absolutament aïllada. Per exemple, fer això que nosaltres estem tan acostumats de comprar i vendre és molt complicat d'aprendre. De totes maneres, al 1958 ja ho havien nacionalitzat tot, i tot vol dir tot. Més ràpid que ningú. I van tenir un nivell de desenvolupament important, de fet, fins al 1972 van estar creixent més que al sud.

—Kim Jong-il és un paranoic, un dictador boig, com l'han volgut pintar, sense ganes de reunificar la península?

—En termes mèdics no ho sé, però en termes polítics, algú que manté el poder, que envia de manera erràtica missatges, vol dir que curt de gambals, no ho és, ni el seu equip tampoc. Kim Jong-il sap perfectament el que està fent, el que passa és que no és fàcil fer el que vol fer: mantenir el règim i a la vegada donar llibertat.

gut del Pakistan, un país més aviat amic dels EUA. En la mateixa operació, feta a la fi dels anys noranta, el Pakistan hauria rebut de Corea del Nord la tecnologia per fer míssils. Una relació que encara avui es manté forta, com explica el presitigiós diari japonès *Asahi Shimbun*, que assegura que l'ambaixada nord-coreana d'Islamabad és avui una de les més concorregudes. Val a dir que el Pakistan no és l'únic país "amic" dels EUA que ha rebut suport

bèl·lic de Corea del Nord, com es va comprovar l'any passat quan un vaixell espanyol, sota ordres dels EUA, va aturar i posteriorment alliberar un vaixell que duia míssils nord-coreans cap al Iemen.

Però tant si el perill és real com si no, el cas és que tant els nord-coreans com els nord-americans usen l'amenaça. Pel que fa a Corea del Nord, és prou clar que volen aconseguir així l'ajuda exterior per a un país que no té gairebé res,

i que un règim autàrquic l'ha empobrit a poc a poc fins a límits extrems. A més d'ajuda, el règim de Kim Jong-il també vol un acord de pau amb els EUA que tanqui l'instable situació actual, vinculada a un armistici signat al 1953. La seva proposta no significa que els EUA es retirin de Corea del Sud, sinó que s'hi quedin com a "força de pau" i no com a força ofensiva. Però, això sí, volen un acord bilateral Pyongyang-Washington, cosa que els EUA no vo-

—I això es pot fer unificant les dues Corees?

—Jo crec que si hom mira el futur s'ha de ser generós. Corea del Sud i la resta de les potències han de permetre no tenir en consideració el passat, sinó mirar cap al futur. El règim com a tal no es pot mantenir, però sí que es pot donar alguna sortida airosa als que l'estan dirigint. Perquè si se'ls acorrala massa... En aquest sentit la proposta del nou president de Corea del Sud és bona, és anar fent, anar-se coneixent, que hi hagi relacions... Evidentment això no es pot fer d'avui per demà, i només cal mirar les diferències que encara hi ha a Alemanya, tot i que allí en principi ho tenien més fàcil. Mentre a les Alemanyes la diferència econòmica crec que era d'1 a 7, i la població de 65 milions sobre 15, a Corea la diferència econòmica és d'1 a 35, i la població, de 22 a 48 milions de persones: molta població per integrar! És un procés que es pot fer en uns vint anys, i aleshores els dirigents actuals ja estaran fora del circuit.

—Aquesta barreja de religió i sistema polític de Corea del Nord és la clau del fet que no hi hagi oposició interna?

—No. Això és degut a dues coses. D'una banda, al fet que a la població no li deixen veure altres coses, i així és molt fàcil de manipular. I l'altre element és el poder de l'exèrcit, que manté un control duríssim.

—Què busca el Govern de Bush amb aquesta confrontació?

—Més que confrontació el que vol és el control. Però la resta del món veu que això és molt perillós.

len de cap manera, sinó que volen incloure-hi la Xina, Rússia, el Japó i també, tot i que no gaire, Corea del Sud.

Precisament és en aquest país on es recullen més suports a la idea que Bush no està especialment interessat ni en un enfrontament armat amb Corea del Nord ni en la pacificació i reconciliació de la península. El quid de la qüestió seria l'escut antimíssils, peça fonamental de la política exterior de Bush ja abans de l'11 de setembre del 2001. Si Corea

El doctor Joan Manuel Branas, especialista en estudis coreans, és de l'opinió que Kim Jong-il sap molt bé el que està fent amb l'amenaça nuclear.

—La pressió dels EUA és més per la Xina que per Corea del Nord?

—La Xina continua sent el gran món que cal conquerir. Des del segle XVIII ha estat en el punt de mira de moltes potències. I tenir un control sobre Corea del Nord i del Sud acosta, evidentment, a la Xina.

—I quin paper fa el Japó?

—La colonització que van fer de Corea va ser molt dura i encara és molt recent. Alhora també els han seguit en les seves tècniques. Per una part, al Japó no interessa una potència atòmica al costat, per això els interessa que els mediatitzin, però per l'altra part, no els interessa un conflicte perquè serien els primers que rebrien. A més, a àmbit global, si l'Àsia oriental arriba a un acord comercial, difícilment el Japó serà el centre, ni tampoc no ho serà la Xina. En canvi, Corea és un punt que està a prop dels dos i és el lloc ideal perquè sigui la Brussel·les asiàtica. És

important, doncs, jugar a favor d'això, perquè en definitiva ningú dubta que al final serà una sola Corea, en el punt en què no estan d'acord és en la manera com fer-ho.

—Encara es manté l'armistici del 1953, per què?

—A l'administració Bush, ja li va bé mantenir el conflicte. Eliminar-lo seria cedir en moltes coses, no només amb Corea del Nord, sinó també amb Corea del Sud. En aquests moments els EUA legalment poden dir si Corea ha respectat o no l'armistici, i no volen cedir aquest protagonisme sobre una guerra que, de fet, tan sols està en suspensió. És per aquesta raó que Corea del Nord intel·ligentment proposa que això canviï.

—Quin paper hauria de tenir l'ONU?

—Té un paper clau, perquè el naixement de Corea del Sud es va promocionar des de l'ONU, i els EUA hi van entrar en nom de l'ONU. O. C.

reconcilia i desapareix l'amenaça nuclear ja és més difícil justificar l'escut. L'enemic, aleshores, seria la Xina, la qual cosa comportaria un enfrontament directe que els EUA no desitgen fer tan evident i més si es té en compte que precisament la política de Bush amb la Xina va encaminada a mantenir-hi bones relacions, per aprofitar l'immens mercat. A més, si Corea desapareix com a amenaça, també perden part del seu sentit les bases dels EUA al Japó i sobretot

a Corea del Sud, on hi ha un ampli moviment en contra de la presència dels 37.000 marines.

La postguerra iraquiana marcarà el desenllaç d'aquest nou episodi de la crisi coreana. De moment, els fets i les paraules no indiquen que Bush fill pugui emular el seu pare, que en el seu mandat es va reunificar més o menys pacíficament un altre país, Alemanya.